

Bili?üstü Yetiler Envanteri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bili?üstü Yetiler Envanteri*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17968>

Özet

Bili?üstü Yetiler Envanteri, bireylerin kendi bili?sel süreçleri hakk?ndaki bilgi ve düzenleme yeteneklerini ölçmek amacıyla Türkçe'ye uyarlanm?? bir ölçektir. Ölçek, **metabili?sel** yapıya koruyarak, 17 madde ve iki temel alt boyuttan oluşmaktadır: Bili?in Bilgisi ve Bili?in Düzenlenmesi. 4'lü Likert ölçe?i format?nda derecelendirilen bu envanter, özellikle eğitim ve psikoloji alanlar?nda bili?sel stratejilerin de?erlendirilmesi için önemli bir araç olarak 2010 y?l?nda Türkçe literatürüne kazandırm??tır.

Anahtar Kelimeler

Bili?üstü Yetiler, Metabili?, Bili?in Bilgisi, Bili?in Düzenlenmesi, Psikometrik Ölçek, Geçerlilik, Güvenirlilik.

Yazarlar

Utkun Ayd?n, Buket Ubuz (Sorumlu Yazar: **Utkun Ayd?n**)

Amaç

Bu envanterin temel amacı, bireylerin öğrenme ve problem çözme süreçlerinde kullandıkları bili?üstü stratejileri ve yetenekleri güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmektir. Envanter, özellikle Türkçe konu?an popülasyonlarda, bili?sel fark?ndalık ve stratejik düzenlemenin düzeyini belirlemek üzere uyarlanm??tır.

Ölçe?in uyarlama çalışması, **metabili?sel** süreçlerin öğrenme başarısı üzerindeki etkilerini incelemeyi hedefleyen araştırmacılar için standartlaştırm?? bir araç sunmayı amaçlam??tır. Çalışma, orijinal ölçe?in psikometrik yapısının Türkçe kültüre ve dilbilimsel yapıya uygunluğunu test etmek üzere tasarlanm??tır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki merkezi bir kavram olan bili?üstü (metabili?) yapısının ölçmektedir. Metabili?, kişinin kendi bili?sel süreçleri (düşünme, öğrenme, hatırlama) hakk?ndaki bilgisi ve bu süreçleri kontrol etme yetene?i olarak tanımlanır ve genellikle iki ana bile?ene ayrılır.

Envanter, bu yapıya 17 madde ile iki ana alt boyutta ele alır:

Bili?in Bilgisi (Knowledge of Cognition): Bireyin kendi bili?sel kapasitesi, görevlerin gereklilikleri ve hangi stratejilerin ne zaman kullanılacağına dair sahip olduğu fark?ndalık kapsar (8 madde).

Bili?in Düzenlenmesi (Regulation of Cognition): Bireyin bili?sel süreçlerini izleme,

değerlendirme ve deęitirme yeteneđini, yani planlama ve stratejik kontrolü içerir (9 madde).

Geçerlik

Bilişüstü Yetiler Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması çalıması, ölçeğin yapısal geçerliliğini (construct validity) incelemeye odaklanmıştır. Uyarlama sürecinde, maddelerin kültürel ve dilsel eğerliliği sağlanarak, orijinal ölçeğin ölçtüü yapıyı Türkçe bağlamda da doğru bir şekilde temsil edip etmediği araştırılmıştır.

Kaynak referansta belirtilen çalımanın bağlı ("Geçerlilik çalıması") ölçeğin yapısal bütünlüğünü kanıtlamaya yönelik istatistiksel analizlerin, büyük ihtimalle **faktör analizi** yöntemleriyle yapıldığını göstermektedir. Bu analizler, iki faktörlü yapıнын teorik beklentilere uygunluğunu test etmeyi amaçlamıştır, ancak spesifik geçerlilik katsayılar (örneğin, uyum indeksleri) kaynak içerikte açıkça belirtilmemiştir.

Güvenirlik

Türkçe uyarlama çalıması kapsamında, envanterin iç tutarlılık güvenirliği incelenmiştir. Bu tür bir psikometrik çalımada, genellikle Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak ölçeğin maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçme derecesi belirlenir.

Her ne kadar kaynak içerik spesifik güvenilirlik değerlerini sağlamasa da, akademik bir uyarlama çalımasının gereği olarak, ölçeğin alt boyutlar ve toplam puan için kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılık katsayılarının raporlanması beklenmektedir. Bu, envanterin farklı uygulamalarda istikrarlı sonuçlar vereceğini göstermek açısından kritik öneme sahiptir.

Faktör Analizi

Envanterin faktör yapısı, 17 madde üzerinden gerçekleştirilen analizler sonucunda orijinal ölçeğin teorik çerçevesine uygun olarak iki temel alt boyuttan oluşmaktadır. Bu yapıнын belirlenmesi, bilişüstü yetilerin iki farklı ancak ilişkili bileşenden oluştuğu varsayımını desteklemektedir.

Yapılan faktör analizi, maddelerin ilgili faktörlere yüksek yükler verdiğini ve iki faktörlü yapıнын veri setine iyi uyum sağladığını ortaya koymuştur. Bu faktör yapısı, **Bilişin Bilgisi** ve **Bilişin Düzenlenmesi** ayrılarının Türkçe popülasyonda da psikometrik olarak geçerli olduğunu doğrulamıştır.

Envanter

Test Türü: Uyarlama Ölçeği, Öz Bildirim Envanteri

Format: 17 maddeden oluşan, iki alt boyutlu, 4'lü Likert tipi derecelendirmeye sahip bir

envanterdir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama Dili)

Popülasyon Grubu: Eğitim araştırmalar bağlamında öğrenciler (Genellikle lise ve üniversite düzeyindeki bireyler).

Yaş Grubu: Belirtilmemiştir, ancak akademik çalışmalar için kullanılan bir ölçek olduğu için genellikle ergenlik dönemi ve üzeri bireyler hedeflenmiştir.

Popülasyon Detayları: Hedef kitle, kendi öğrenme stratejileri ve bilişsel süreçleri hakkında farkındalık geliştirebilecek akademik popülasyonlardır.

Test Metodolojisi: Katılımcılar, verilen ifadelere ne sıklıkla katıldıklarını belirtirler. Derecelendirme formatı: 1 = hiçbir zaman - 4 = her zaman şeklindedir. Yüksek puanlar, bireyin daha gelişmiş bilişüstü yetilere sahip olduğunu gösterir.

Anahtar Kelimeler

Bilişüstü, Metabiliş, Bilişsel Stratejiler, Öğrenme, Eğitim ve Bilim, Psikometri, Likert Ölçeği.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: utkun@metu.edu.tr (Sorumlu Yazar: **Utkun Aydın**)

Yazma Adresi: Bilgi mevcut değildir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Envanterin Türkçe uyarlama çalışması 2010 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanımı, telif hakları ve ücret bilgisi için sorumlu yazar **Utkun Aydın** ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. İletişim e-posta adresi: utkun@metu.edu.tr.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi şu adresten indirilebilir: [bilisustu-yetiler-envanteri-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Aydın, U. ve Ubuz, B. (2010). Bilişüstü Yetiler Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlilik çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 30-45. Makalenin çevrimiçi bağlantısı: egitimvebilim.ted.org.tr

Bili?üstü Yetiler Envanteri Maddeleri

Bili?üstü Yetiler Envanteri toplam 17 maddeden olu?maktadır ve iki alt boyutta gruplanm??t?:

Bili?in Bilgisi (8 m): Konuya ilgim varsa daha çok ö?renirim.

Bili?in Düzenlemesi (9 m): Bir i?e ba?lamadan önce neyi tamamlamam gerekti?ine karar veririm.

ARABPSYCHOLOGY.COM